

✠ POGAJNAJ BÓH

ČASOPÍS EVANĎELSKÍCH SERBOŮ

4. číslo

Budyšin, apryl 1962

Lětnik 12

Hrono na jutrownik 1962

Prošće, a budžeće brać, zo by waše wjesele so dopjelnilo.

Jana 16,24

Wbohi čłowjek, kotryž so w nalěču njemóže wjeselić rjanych kwětkow a wjeselneho spěwanja ptačkow, kotremuž čopłe slónco njewohrěwa tež wutrobu, kotryž Kocorowe „Nalěčo“ slyši a so znutřkownje njerozwjeseli!

Što snadź je přičina zamknjeneje wutroby? Starosće? Chorosć? Njeměr? Potom je bjez džiwa, zo so čłowjek njemóže wjeselić. Prošće, a budžeće brać. Jezus je nam přilubił, zo njebudžemy podarmo prosyc. Znajmjeiša dyrbjeli dowěru měč, zo wón naše próstwly slyši. A dyrbjeli dale měč dowěru do Boha, zo su jeho mysle z nami wjetše a swjećiše a za nas lěpše hać naše samsne. Potom njebudžemy stysknje dwělować, hdyž Bóh so njezložo po našich próstwach. Hdyž Bóh tež to nječini, štož my chcemy, tak wón tola čini to, štož je za nas lěpše.

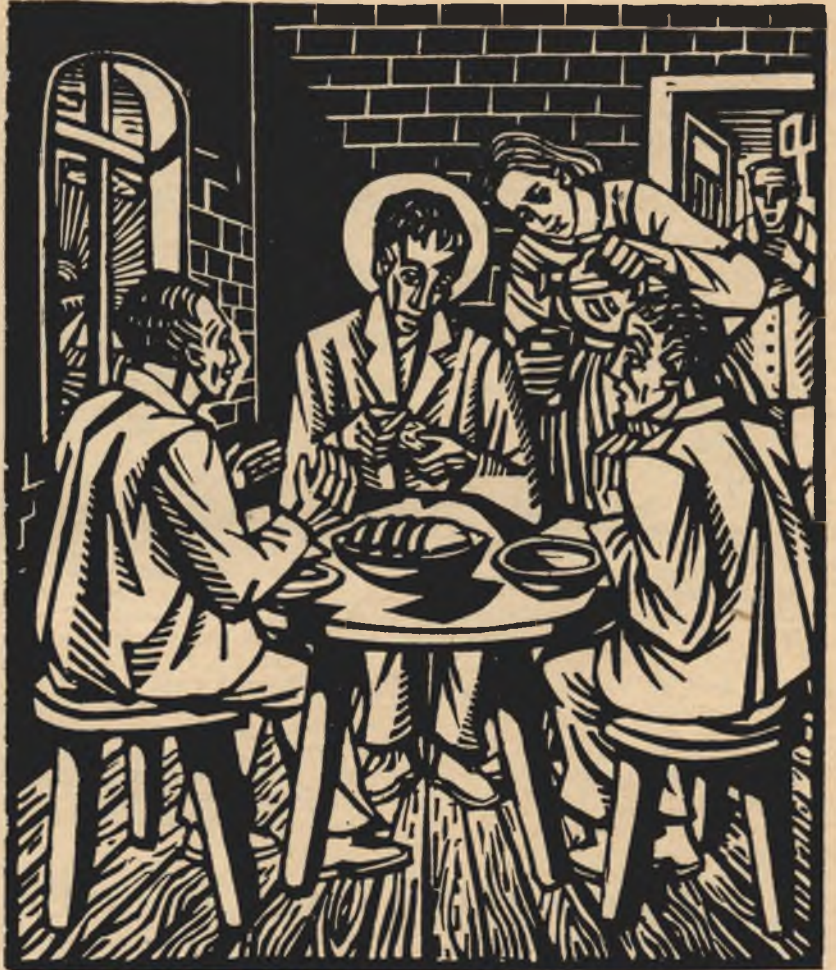
Naše wjesele je njedospołne, njedokonzane, dokelž je wšo zemske a swětnje njedospołne. My bychmy chcyli rady tak dospołnje zbožowni tu na zemi być, tak dospołnje sej swojeho wobsedženstwa a swojeho zboža wěsći być, a my so bojimy, zo je wo nas hižom nětkle prajene: Ty blaznje, džensa w nocy budže twója duša wot tebe žadana, a čeje budže, štož tu chwilu hišće tebi słuša? Tale njewěstosć njeda nam dospołnje wjesele wužiwać tu na zemi, a my widžimy, zo móže tu nam jenož wšehomocny Bóh sam k tomu dopomhać.

Nalěčo ze swojimi cunimi, swětlými barbami nas wokřewja, ale my so ani prawje wjeselić njewěrimy, přetož lědma je přenja sněhowka ze zemje so wudobyla, chwataju kwětki jedna po drugej, njedžele a měsacy leća nimo a prjedy hać smy so dohladali je hižom zaso barbojta nazyma ze swojimi želniwymi myslimi začahnyla.

Prošmy jow Boha wo prawe dopůznače našeho njewobstajneho žiwjenja. My wobžarujemy, hdyž je rjana módra syrotka wukćela a město somočaneje kwětki so tam dohladaš nje-nahladneho, wostudneho symjenja. Tajki je čłowjek. Kwětku chce wón widžeć a jeje so wjeselić a symjenja wón zańć nima. A symjo je tola runje tak wažne w Božej stwórbje kaž kwětkka sama.

Sy ty raz přemyslowaš wo tym, kak nas zwjesela male džěčatko? Tajke džěčatko ma so lochko. Kóždy jo lubuje, kóždy jo majka a so rady z nim zaběra. Džiwna wěc, zo ma so doroz-

(Dale na 2. stronje)

Wječor w Emmausu

Šalom alejchem – měř budź z wami!

Nikodemus běše jedyn z teju, kotrymajš so Knjez Jezus po puću do Emmausa přibliži a potom z nimaj džěše. Nikodemus je tamnym wučobnikam wo swojim dožiwjenju powědał. Wšelacy su dwělowali. Štož je so potom stało, to wón wopisuje swojemu přečelej Justusej w Romje. Tak to tež čitamy w „Listach Nikodemusa“ wot pólskeho basnika Jana Dobraczyńskeho:

A tehdom so sta, zo steješe wón mjez nami. Durž so njeběchu wotewrěle. A woheń w kachlach njewomjelkny a naš dych njewuhasny. Wostachmy dale we swojim swěće, a wón steješe čisće tak kaž prjedy we nim: wulki a swojej ruce pozběhny-wši nas postrowi.

„Šalom alejchem!“ wón rjekny.

Nichtó so njedzakowaše, nichtó so njehibny. Běše čisće kaž w rowje a kaž přez hustu kurjawa slyšachmy wonka psy šćowkać a cypresy so we wětriku kolebać.

„Što sće tak nastroženi?“ so wón prašeše. „Što so tajka mysle zběhaju we wašej hlowje a pytaće wotmołwu, hdyž tola widžiče, zo sym to ja? Hleječ, wobhladajeć sej mojej ruce a mojej noze! Dótkajeć so mje! Ja njejsym duch bjez čěla a kosći. Dótkajeć so mje! Njewěriće mi přeco hišće, džěći? Bojiće so wy hišće? Zawěsće maće tu što jěsć. Hleječ: jěm wašu rybu a waš mēd. Njewěrić tež nětkle hišće, zo sym žiwy mjez wami?“

„Ow, rabbi!“ zawola Jan, padny na koleni a wokoša wobrub jeho plašća.

(Dale na 2. stronje)

(Pokročowanje z 1. strony)

scény čłowjek wo wjele česo, sej wutroby čłowjekow dobyć. Njeje tola dorosčeny wjace hódny, njemóže wón nam wjace dać hač tajke džěcatko?

My smy we swojim wjeselu njedospoŕni. Naša wutroba njeje dosć wotewrjena za woprawdźitosć a hódnoty našeho časa a Božeje přirody. My smy tak zwjeršni a hladamy jenož na barbu. My smy tak bojazni a widźimy jenož wukčěwanje a wjadnjenje kwětkow. My smy tak starosćiwi, zo njewidźimy Božu wulkosć a dobroćiwosć. Tuž prošmy Boha wo dalše dopoznawanje, zrozumjenje, rozswětlenje, zo by naše wjesele polniše było.

W.

List ze Słowakskeje

Słowaski ew.-luth. biskup n. w. Julius Kréméry w Lovinobaňi je postrowił naš lětuši serbski kublanski džen takle:

Jeli hdy, je runje džensa trěbne a to w najwjetšej měrje, zo bychu so duchowni a wěrjacy hromadźili wokolo njebieskeho Wótca a wokolo toho, kotrehož je wón posłał, zo by pytał a zbožne činił, štož je zhubjene.

Swět je runje džensa na kromje zahuby. Ludžo so prócuja, zo bychu jón wuchowali před zahinjenjom a koncom. Ale nam so zda, zo je džensa trěbny tón Najmóćniši, kotryž móže samo rozzlobjenemu morju kazać. Haj, džensa je trěbny Chrystus, zo by wón móhl tepjacemu ludej, kotryž woła „Knježe, wumož nas, my smy zhubjeni!“, přiwołać ze swojim mócnym hłosom: „Što so tak jara bojiće, wy małowěrniwi?“ . . . (Tehdy wón stany a pohrozy wětram a morju, a wšitko wočichny.)

Zo by tola naš Knjez chcył tež džensa roznjemdrjenemu morju čłowješkeje zasakłosće rozkazować, zo bychu tež pola nas wšitke wětry wočichny!

Pod znamjenjom kelucha / Napisał Hanuš Härtel

(Pokročowanje)

Za Husa přińdže potom čas čezkich wojowanjow a bédženjow. Njeběše wšak jenož w defensiwje. Wudawaše swoje přédowanja přeciuwo skaženym zemjanam, přeciuwo hubjenym mničam a dworjanam. Zo by wšitke te nahłady, kotrež knjezam njetjja, podusył, wobmjězowaše arcybiskup přédowanje w Praskich cyrkwjach. Hus pak so njepodwoli. Přédowaše čím móćnišo a wotřišo. Ličba Wiclifowych přiwisnikow rosćeše, samo po cylej Ewropje. Praski arcybiskup přiřkaza, zo maja so wšitke Wiclifowe spisy spalić, a wobskorzi Husa pola bamža. Hus bu do Roma wołany, zo by so tam za swoje wučenje zamołwił, a bu do klatby daty. Hač na dalše so jemu ničo njesta, dokelž kral jeho škitaje.

Přeciuwnosće mjez arcybiskupom a wjetšinu wyšich měšnikow na jednej stronje a Husom a jeho přiwisnikami na druhej stronje docpěchu swój wjeršk w léce 1412. Do Prahi přińdžechu bamžowi posli a počachu wotpuski předawać. Napominachu ludži, zo bychu sej za pjenjazy wodaće hrěchow kupowali. Hus so rozhoril: Tajke

(Pokročowanje z 1. strony)

„Rabboni!“ zawola Marja. Přilěze na kolenomaj z wupřestrětymaj rukomaj a zbožownym wobličom k njemu.

„Mištrje!“ zaplakny Pětr.
„Ow, Knježe!“ wołaše Jakub. „Wodaj, zo njejsym wěrić móhl!“

„Jezu!“ džeše Mirjam. „mój syno!“

„Rabbi! Mištrje! Knježe!“ Wšitcy so k njemu tłóčachu, košachu jeho ruce a jeho plašć, a plakachu ze zbožom a radosću. Wón pak jich k sebi tłóčeše, jako by so sam wjeselił, zo je zaso wroćo a mjez nimi.

Ja posledni k njemu přistupich:

„Rabbi“, to jemu rjeknych, „my smy dołhi puć hromadu šli, a hakle na koncu sym će ja spoznał. Potom pak sy so zhubił. To bě prawje, zo sy tak činił. Ja njejsym hódny teje hnady, směć tebi blisko być. Ja njejsym móhl spoznać, što ty sy. Ja njejsym dokonjal so wšeho wotřec, zo bych za tobu šoł. A hdyž ty mje wot sebjě storčiš, tak sym sej to zaslužil. Přetož ja . . . přetož ja . . .“

„Mój přecelo!“, tak mi wón z mýlým hłosom rěčeše, „pój, pój bliže! Zo bych će k sebi stlóčil!“

Jutry, kotrež njezabudu

W léce 1944, jako dyrbjěše fašistiske wojsko před tamnymi dobywacymi čekać, založichmy tež raz do burskeje chaty. Wjele nocow njeběchmy wjace spali. Hdyž možachu druzy tróšku pospać, dyrbjachmy my sanitetarjo so na operaciju přiřetować a zranjenych wobstarować. Jako so nalětnje slónčko přez zamazane woknješka do čěžki dobywaše a do koła wokolo nas čezkozranjeni žalosčachu a stonachu, rjekny mi chirurg, zo nětko wjace njemóže, zo je „hotowy“. Mi a tym zranjenym njebě wjele hiinak wokolo wutroby. We wšem zadwělowanju so dopomnich, zo su runje jutry. Skončichmy operaciju, zetrěchmy krej z blida a spalichmy přetrjebane wobalizny. Potom so wšitcy zesydachmy, a ja powědach jutrownu stawi-

Što mam Ći dale pisać? Grekojo sej powědaja baju wo synach bohowski Zemje, kotrychž njeje ničo móhl přemóć; hdyž padžechu na Maćer Zemju, dobychu zaso swoju móć a strowosć a dachu so znowa do boja. Tale bajka je jenož slabuške přirunanje. Přetož, jako so jeho horceje, nimale žahteje hrudze dótkach, so wšitko přeměni, štož běše we mni na slabosći, do mocy a sylnosće.

Zesydachmy so do koła na podłohu. Wón pak steješe srjedza mjez nami, kaž běše wón přjedy husto stał, a rěčeše k nam wo tym, zo je wumrěć dyrbjal, zo by dopjeljene bylo, štož je napisane, a zo by hnada wumožnja wot hrěchow na nas wšitkich přišla.

„Wy pak budžeće moji swědkojo“, takle wón rěčeše, „wy pónđžeće won do dalokeho swěta, tak daloko kaž wón saha, a přinjeseće kóždemu slubjenje Wótca.“

Do switanja wón wotěndže, tak kaž bě přišoł, njewotewrěši durje – čłowjek, kiž je zakonje swěta na so wzal, zo by so nad nim stał z Knjezom.

znu. Skónčnje prajich: „To je nětk wšitko wěrnó, wěrnio hač wšitko to, štož tu do koła wokolo widźimy a čujemy.“ Potom mjenowach kerluša a my spěwachmy: „Chryst je zrowa stanyl.“ Zranjeni ze swojimi zamazanymi, bolosćiwymi mjezwoćemi a ze zlamanymi stawami spěwachu sobu. Zwonkownje drje so wšitko jutrownje radosći wobaraše, my pak smy z wěru kručě a wotře spěwali: „Chryst je zrowa stanyl a ze wšitkej marty čahnył; so z teho mamy zradować, a Chrystus chce nas tróšować. . .“ Za mnje běchu to jutry, kotrež njezabudu, jutry, hdžež njebě nam ničo druhe wjace zwostało dyžli wěra! fb

Wobraz na 1. stronje: „Wječor w Emmausu“ wot P. Opitzta wzajewjamy z přecelnej dowolnosću naklada Max Keßler, Jena

chu z hromadami za nim. Husto běchu cyrkwy přemałe. Sčěhi Husoweho wuhnanstwa běchu potajkim čisće hinaše hač bě sej to arcybiskup wumolował. Hus doby w połodnišej Čěskej, ale tež w druhich stronach kralestwa jara wjele přeswědčenych a swěrných přiwisnikow.

Cyrkwinske poměry bywachu džen a hórše. Tež wjele dostojnikow dopozna, zo je na času, cyrkej reformować. Knjejestwo dweju bamžow, žiwjenje měšnikow a wjele wěcow a brachow dyrbjěše so wjednać. Tuž bu w léce 1414 wulki cyrkwinski sejm zwołany, tak mjenowany koncil. Na programje bě tež dalši dypk: kecarstwo. Za najhóršeho kecarja a rebela mějachu tehdom Praského mištra Jana Husa. Poslachu jemu powolanje do Konstanza nad Bodamskim jezerom (Bodensee), hdžež měješe so koncil zeńć. Na jednym boku wšak budžeše Hus rady swoju wučbu zamołwił, ale zdobom bě tež strašne, wopuścić mjezy Čěskeje, hdžež knježeše Husej přichileny kral Wjaćlaw.

(Pokročowanje scěhuje)

Po dalokich pučach / Podal Gerhard Wirth

(Pokročowanje)

W bolharskich horach

Pučować žane mědlizanje njeje. Wosebje potom nic, hdyž njechaš jenož po swěće dundać, ale něšto hódneho nazhonić. Najspřóniwiše však je wobhladanje wulkeho města abo samo stolicy cuzeho kraja. A to je zamolwjenja poľna wěc. Hdyž sy z tajkeho pučowanja domo, potom hakle zhoniš, što sy wšitko w tamnym sławnym měsće skomdźił.

Naša swěrna bolharska přečelka je nas cyłe popołdnjo po měsće wodźila – a my běchmy tak sprócni, zo skoro wjace njemóžachmy. Njeńdže však jenož wo to, zo sy sej wšitko wobhladał, ale zo by to zapřimnył, zrozumil a sej spomjatkował. My njejsmy w žanym muzeju, w žanej galeriji, w žanym hrodze, w žanej wustajency pobyli. Na žadyn pad so nochcu toho hordzić! Sprawnje wobdźiwam tamnych pilnych, kotřiž maju za wšo to dosć energije.

Lubi čitarjo, sće hněwni na mnje, zo wam nětko njemóžu rozprawjeć wo tamnych městnych kultury? Na was sej ja tola ducy po puču wjele myslach. Za was chcych wjele sobu přinjesć **toho, štož was zajimuje**. Mi so zda, zo so rady ze mnu dale na puč podaće – do krasnych bolharskich horow. Rjany wječor hišće nažiwichmy w domje našich lubych hosćićelow. Stary, nadobny knjez, lékař za znutřkowne chorosće, powědaše nam ze swójeho bohateho žiwjenja. Běchmy sej z nim tež přezjedni we wěrje do Boha.

Nazajtra so z lubymi bolharskimi čłowjekami rozžohnowachmy a wotjědzechmy ze swójim małym, ale lubym „Trabantom“ na Witošu. To je kompleks wysokich horow blisko města. Wot tam maš překrasny wuhlad na město a wokolinu hač do balkanskich horow. Wězo njemóžeš wot jow horjeka jednotliwje chěže spoznać, ale krasnje so blyšća pozłoćane kupole katedrale „Aleksander Njewski“.

Tuťon rjany wuhlad z Witoše wuziwać! Tam w chlódku wulkeho štomu sedžo wostać a do kraja hladać, džakownje, wjesele wšu rjanosć do so srěbać. Woči zańdželić. Krótko posonić, kaž by hižom zaso doma był a spominał na rjanosć bolharskeje krajiny poľny želničosće – a potom zaso woći wotewrić a znowa so wjeselić, zo směš hišće raz wšo wobdźiwać. Wornjatu róžičku tola tež jenož jónkróć njeponuchaš, ale přeco zaso a zaso jeje luboznu woń do so srěbaš. Ale my však smy jenož cuzbnicy a podrožnicy w cuzym, dalokim kraju, w Bolharskej, ně však: my smy docyła cuzbnicy a podrožnicy **na zemi** a naš dońt je, zo dyrbymy dale, přeco dale!

Budž božemje, luba Sofija! Wy lubi čłowjeko, z kotrymž so jenož skrótko, ale tola tak wutrobnje zeznachmy! Hač was hdy zaso wohladamy? Wy nas tak lubje přeprósycyće na dalši wopyt. Jenož cyle mjez nami prajene: My so hižom na nowu jězbu hotujemy – nic lěta, ale k lětu. Nam so po was styska – a po rjanej Bolharskej!

Nětk pak kónc ze želničymi myslami! Do awtowa a dale do horow, do rjanych, luboznych a imposantnych

bolharskich horow. Najprjedy do Rilského klóštra.

Naš bratr, delnjoserbski farar Nowak, je nam tuťon sławny klóštr we swójim času hižom wopisał. Kóždy pak nazhonja tajke městno na swoje wašnje. Tuž dajće sej wote mnje něšto powědać wo tutym za turistow najznačišim městnje cyłeje Bolharskeje. We hlubokim, wuskim dole, do hoberskich lěsojtych horow schowany stejí nadobo před nami pisany klóštr,

Rilski klóštr

kotryž ma za cyrkej a bolharski lud, haj tež za južnych Serbow wulki wuznam. Iwan Rilski je jón před wjace hač 1000 lětami založil, a rěki žohnowanja su so w tutech tysac lětach z njeho do luda wuliwale. Wosebje za čas turkowskeho nadknjejtwa je so tu duchownski dorost w lubosći k bolharskej rěči a k bolharskemu ludej kublał. Tak je tuťon klóštr tak rjec narodna swjatnica za bolharski lud. Bolharjo sej swóych swěrných pobožnych wótcow tež džensa hišće česća. W Sofiji běchmy spodziwani, kak husto tam nadeńdzechmy drohi a městna po cyrkwinskich mužoch pomjenowane.

Jow potajkim, w Rilskim klóštrje, su pobožni mniša swěru swoju drohu maćerščinu, swoju rjanu bolharsku rěč – mi so wona lubi w jeje twjerdosći – wuknyli, lubowali a wučili. Zo by so we njej mjez ludom Bože słowo předowało. W tutym rjanym, barbojtm, čichim klóštrje je prjedy na 300 mnichow bydliło, nětko je jich 32. Džensa však tuťon klóštr tež žana čicha swjatnica wjace njeje, ale nje-měrne zetkanišće wěpnych, čušlatych turistow, do kotrychž tež ja slušach. Ja pak njechach najhórši mjez nimi być, tuž chodžach bóle bojazny po nadobnych a rjanych klóštrskich twarjenjach. Tam je 173 jstwow, z kotrychž je 62 za turistow přihotowaných!

Hnydom za klóštrom so zběha rjana chlódna hora. Na nju džechmy po wijatym pučiku a widžachmy nětk wot horjeka, kak je klóštr rjenje do hluboko-

keho hórského doła schowany. Tam horka so sydnych a sonjach wo zašlych časach. Tehdom bě tajki klóštr sylne duchowne srjedzišće – a z njeho wuchadžeše dobry wliw.

Hdyž běchmy hač dotal w Bolharskej měli jenož najrjeneše drohi, dyrbychmy so nětk po jara špatnych pučach dračować, ale horata krajina ze swóжими ryzy balkanskimi městačkami nas jara zajimowaše.

Na wječor při přěních směrkach za-

stachmy kaž wšědnje a natwarichmy sej na luce při droze swój stan za přenocowanje. Wědžachmy však, zo běchmy nimale tysac metrov wysoko a so tohodla přihotowachmy wosrjedž horceho léca na zymnu nóc. Štož mějachmy, so zwoblěkachmy. A běchmy nimale podobni slědžerjam, kotřiž chcedza lodowe krajiny wuslědźić. A w nocy najebać wšeho zyma zadžěwaše krutemu sparej. A tuž běchmy tež nadobo cyle wotućeni, hdyž bě na droze awto zastał a mužojo so našemu stanej bližachu. Běše to kontrola bolharskeho wojska. Ale wšo so sta w tak zdwórliwej a přistojnej formje, zo tež tele nócne zetkanje slůša do rjanych dopomnjenkow našeho pučowanja.

Nazajtra stejachmy před čěžkim rozsudom: Što činić? Dale jěć k morju – abo hišće jedyn džen wostać w horach? My so rozsudžichmy (tři přećiwo jednomu hlósej), sej wulećeć na jednu z tych wysokich horow, a derje, zo smy to činili. Z awtowom dojědzechmy hač do poslednjeho kónca drohi. Tam jón wostajiwši lězechmy w smalacym slóncu po štyrjoch na nahlu, wysoku horu. Tónle krasny wuhlad! Wokoło nas wjerški hoberskich horow, w kotrychž kutach ležeše běly sněh. Nad nami krasne módre njebo a my jeho mróčelam blisko. Pod nami hluboke, skałojte doły z rjanymi módrymi jězorkami. A tamle daloko so wiješe puč, po kotrymž běchmy horje přijeli. Cyle daloko wonka so wupřetřewa runina. Wokoło nas žanoho čłowjeka. Sami tuž so wjeselimo Božeje krasneje přirody.

Malešanske jutry něhdy

Po horje so dele kramosćić běše hišće wobćežnišo a strašnišo hač horje. Z mjehkimaj a třepotacymaj kolonomaj běchmy skónčnje deleka při lubožnym małym jězorku z krasnje chłodnej a jasnej wodu. Do njeje zeskakachmy a pluwachmy přez hlubinu. Njezapomnite to wokřewjenje!

Wosrjedź romantiskich horow zaso přenocowachmy a jědzechmy nazajtra přez skałojte doliny, přez Razlog a Welingrad do Plowdiwa, kotryž je po Sofiji najwjetše město w Bolharskej a kotrehož rjanosć so wuzběhuje přemo druhim městam. We wšitkich městačkach a na wsach sedźachu pilne žony před domami a čahachu tobakowe łopjena na nitki. Při tym so spodziwaj, zo běchu łopjenka tam wo wjele mjeńše hač pola nas, najwjetše snadź wulke kaž dłoń.

Hory, kotrež běchu hač dotal mjeńje abo bóle nahe, posadźaja nětko ze sadowymi štomami. Po tysacach, snadź po stotysacach widžachmy tam mlode krušwiny, wišnje, slowčiny, worješiny, jablučiny a zawěsće hišće druhi sad. Za 20 lět budžeja tele hory krasne sadowe zahrody, kotrež chcył potom rady raz nalěto wosrjedź pońeho kćenja wohladać.

W připołdnišej horcoće přińdžechmy do Plowdiwa. Tam sej wobhladachmy mohamedansku mošeju. Ach, to běše njerjane, čmowe, stuchle twarjenje! Škoda, zo tam nichto njebě, kiž by nam mohl wujasnjenje podać. Z Plowdiwa jědzechmy chwatajo po rjanej droze nimo wulkich polow kukuricy a tomatow. Žita wšak běchu hižom domschowane a tu a tam widžachmy, zo na polu słomu a šcerniščo palachu. Nawječor běchmy při Cornym morju na tym blaku, kotryž bě nam přecelny lékař w Sofiji wukazał. To běše zawěrnje najrjeńši kruch brjoha. Ruče bě stan natwarjeny a nětko pak nic jenož na jednu noc, ale znajmjeńša na dvě njeźeli. A kak smy tu morjo, přrodu a čłowjekow nazhonili, wo tym dajće sej w přichodnych čislach powědać.

(Pokročowanje scěhuje)

We swojej zajimawej knižce „W Malešecach před sto lětami“ pisa serbski farar a spisowatel Awgust Sykora (1835–1921) tež wo jutrach we swojej ródnej wsy. Chcemy dženasa tutón wujimk podać:

Jutrowni spěwarjo

Na wječoru do swjateho jutrowného swjedenja přichadźachu před naš dom njeličomni spěwarjo. Chude džěci, kotrychž starši njemějachu dosć srědkow, zo móhli sami pjec, chodźachu k wšitkim tym, kiž běchu pjekli a spěwachu před jich domom jednu abo wjacore štučki jutrownych kěrlušow: „Jezus moja nadźija“, „Mój Jezus žiwy z rowa stany“ atd. Husto stowaršichu so někóti, zo bych u hromadze jutrowne spěwy spěwali. Tutech spěwarjow njemějachmy za prošerjow a jich spěwanje nic za prošerske spěwanje. Na Čichim pjatku praješe mi raz hólč ze susodneje hlinjaneje chěžki, hač jemu nochu při jutrownym spěwanju pomhać. Sym jemu slubił, zo chcu jemu pola nas pomhać. Tuž před našim domom hromadze spěwachmoj. Wón njeměješe žanoho hudźbneho słyšenja, spěwaše husto wopaki, a ja dyrbjach so prócować, zo hłos njezhubichmoj. Stejachmoj w čmowym, a naši mje njejsu spoznali, jako swój dar přinjesechu. Potom přewodžach Hólčec Petra hišće do drugeje chěžy a jemu pomhach spěwać. Ale jako tam něchtó ze swěcu wustupi, zo by sebi při darjenju tykanca spěwarjow tež wobhladał, ja hnydom čeknych, přetož to bych u šwarne kleski nastałe, hdy bych u ludžo zhonili, zo je tež jedyn „burski syn“ sobu wo jutrowne tykancy spěwał. — W Malešecach běše towarstwo mužow, zwjetša čeladnych, kiž běchu so hódnje we spěwanju jutrownych kěrlušow zwučowali. Woni mējachu jednoho zanošerja, kotremuž kantor rěkach. Swoj přeni jutrowni kěrluš zanošowachu w bliskosci cyrkwyje wječor wokoło šesćich, potom čaha-

chu dale po droze spěwajo kěrluš čisto 115 w serbskich spěwarskich: „Chwalba budž Bohu wěcnemu a jeho Synu lubemu“. Hłos tutoho kěrluš a běše jara starožitny — sanctus figuratus hač do přezměry. Spěwarjo spěwachu přeco z najwjetšim napinanjom, a zo by jich spěw na mocy nabył, džeržachu sebi dłoń před hubu. Jich spěw wšak běše bóle wotry hač rjany, na kóždy pad derje mjenjeny a chwalobny. Rěkachu jim tohodla halekarjo. Hdyž pak raz njebychu jutrowni spěwarjo spěwali, by so wšitkim Maleščanam za nimi styskało, tak jara woni słyšachu k jutrownemu swjedenju. — K nam přichadźachu spěwarjo zwjetša po džewječich a spěwachu kěrluš č. 102:

Ach duša, pozběhń woči!
A toho wobhladaaj,
Kotryž so z rowa wroći
A jemu chwalbu praj.

Twój Zbožnik z rowa dže,
Tež tebe zbudzić chce,
Zo póndžeš k njebjesam
Joh' budžeš widzeć tam.

Tutón kěrluš běše sebi nan před wjele lětami pola nich skazał a nětko jemu jón w kóždym léce spěwachu. Nan sedžeše za swojim blidom při woknje, mjeješe swoje spěwarske knihi před sobu, čitaše nutrnje sobu, abo tež scícha sobu spěwaše. A hdyž běchu spěwarjo dospěwali, posła jim bohaty pjenježny dar, mać pak poda jim cyły tykańc. W tutej nocy njeńdžeše nichto přjedy spać, doniž tu njeběchu spěwarjo pobyli. Spěwachu wězo jenož serbske kěrlušy. Dokelž pak knježi najeńk a knježi hajnik serbsce nje-možeštaj, spěwachu před jeju domom němske jutrowne kěrlušy. To wšak za spěwarjow njeběše žaneje maličkosće, sebi němski tekst spomjatkowu, čim bóle, dokelž žadyn z nich njemůžeše běžnje němsce rěčeć. Spěwachu cyłu noc hač do ranja wokoło štyrjoch. A jutrowničku běchu wšity cyłe dybawo wot wjele spěwanja.

Chronika

„7. apryla 1892 zemrě Julius E. Wjelan, narodny prócowar“ pisa lětuša Serbska protyka, wjace nic. Wězo njemóže tajka protyka wo wšém a wo kóždym pisac. Tuž chcemy jej trochu popomhać.

Julius Wjelan so narodži 1817 jako jenički syn Slepjanskeho fararja Jana Wjelana. 42 lět dołho je potom na nowym městnje w Slepom skutkował. Ze wšej swěru je wustupował za prawa serbskeje rěče, njech bě to w šuli abo w cyrkwi. Wěmy, zo je so w tehdomnišim času wjele spytało, Serbstwo ze zjawnosće, tež z cyrkwy wuškarac. Zmužiće je farar Wjelan přeciw wšemu tajkemu činjenju wojował.

Wjelan běše jara zdžělany čłowjek, znaješe dokładnje hebrejsku, lačansku, greksku, nowogreksku, pólsku, serbochorwatsku rěč a tež wšelake orientaliske. Měješe wjele možnosćow, so stać ze sławjenym wučencom, tola z lubosće k serbskemu ludaj je so wšitkich tajkich česćow wzdal. Wuske běše jeho přecelstwo z Imišom

a Smolerjom, z kotrymajž so hromadze zahorjowaše za narodne zbudjenje serbskeho luda. Farar Wjelan běše wulki dobroćel swojeje wosady, staraše so wo chudych, podpěrowaše studentow kaž docyła jara lubowaše swojich holandskich Serbow. Wo jich rěči a naložkach je wjacore wažne džěta napisał. Hač do našich dnjow je so zachowala powěsć wo wonym podawku z Lěhnjanskim šulskim radźičelom Bockom, kotryž ze wšemi srědkami knočeše přeciw Serbstwu. Wjelan jeho wukazy we swojej wosadze nječerpješe a napominaše serbskich staršich na žortniwe wašnje: „Bojće so Boga (Boha) bóle hač Bocka!“ A to so wězo donošowaše a tu přińdže nadobny farar Wjelan pod policajске dohladnistwo. Lěta dołhe wojoowanje a přescěhanje bě po něčim jeho mocy přetrjebało a jako Čichi pjatk 1887 na klětce steješe, so zwjeze. Wotchori pak zaso pomałku, tola njeje so wjace čisće zhrabać mohl. Tak je wón wosamočeny 7. apryla 1892 wumrěł. Po čěle won njeběše wulki, ale worclowa bě jeho wola a wohniwy jeho duch a nadobna jeho serbska wutroba.

Z Noweho Města. Pola nas w Nowym Měsće (we Wojerowskim wokřesu) staj počatk léta wumrětoj přjedawši ratar Jan Bieder a jeho žena Christiana Biederowa rodž. Chójkkec, Mandzelski běše w 87. léce swojeho žiwjenja a zemrě počatk januara a mandzelska běše we 88. léce a poda so počatk februara za swojim mužom do wěcnosće. Wobaj běštaj slěborny, zloty a dejmantny kwas swječić mohljo a staj tež swěru naše łopjenko čitaloj. Wěčne swětlo njech so jimaj swěći.

21lětny ewangelski student ze Stowakskeje chce sej rady dopisować z młodym Serbom abo młodaj Serbowku. Stož ma zajim, njech to wozjewi Serbskej superintendurje w Njeswaćidle!

Nakład Domowina. — Wuchadza z licencu č. 733 nowinarskeho zarjada pola předsydy ministrskeje rady NDR jónkróc za měsac. — Rjaduje Konwent serbskich ewangelskich duchownych. — Hłowny zamolwity redaktor: superintendent Gerhard Wirth - Njeswaćidlski. — Čisć: III-4-9, Nowa Doba, čisćernja Domowiny w Budyšinje.